

Stefania Kaszubik

**Dziecko z książką.
55 lat pierwszej dziecięcej filii bydgoskiej
Biblioteki Publicznej**

Książka jest to mędrzec łagodny, pełen słodczy.
Puste miejsce napełnia światłem,
a puste serce wzruszeniem.
Miłości dodaje skrzydeł,
a trudowi ujmuje ciężaru.
W martwość domu wprowadza życie,
a życiu nadaje sens.
KSIĄŻKA wszystko potrafi.

Kornel Makuszyński

Rok 2003 był dla Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy rokiem jubileuszy, z których za najważniejszy uznać należy niewątpliwie 100 rocznicę powstania bydgoskiej księżnicy.¹ Nie sposób pominąć jednak tych mniejszych. Od 55 lat działają bowiem cztery filie biblioteczne WiMBP – dwie dla dorosłych oraz dwie dla dzieci i młodzieży.

Proces tworzenia miejskiej sieci bibliotecznej zainicjowany został już w marcu 1947 r. Wówczas to na mocy dekretu o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi z dnia 17 kwietnia 1946 r. rozpoczęła swoją działalność pierwsza w Bydgoszczy filia dla dorosłych. Kamieniem węgielnym księgozbioru tworzonej sieci stało się ok. 3500 tomów Biblioteki Ludowej, czyli zaledwie niewielka część (niespełna 10%) tego, co liczyła ona w 1939 r. W chwili wybuchu wojny zbiór ten liczył bowiem 37 500 tomów. Niestety, we wrześniu 1939 r. aż 34 000 woluminów Niemcy oddali na przemiał.

Część ocalałego księgozbioru Biblioteki Ludowej oraz książki byłego kijowskiego księgarza Narcyza Gieryna stanowiły zaczątek księgozbioru pierwszej filii dziecięcej – obecnie Filii nr 1 dla Dzieci Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy, wówczas Czytelnia dla Dzieci

i Młodzieży Oddział I Biblioteki Miejskiej. Do chwili obecnej przetrwały szczęśliwie przedwojenne wydania zbiorów wierszy Marii Konopnickiej: „Psałterz dziecka”, „W domu i na świecie”, „Wesołe chwile”.

Oficjalne otwarcie pierwszej tego typu czytelnicy w mieście nad Brdą nastąpiło w niedzielę 25 kwietnia 1947 r. w lokalu przy ul. Długiej 41 na Starym Mieście. Pierwszą kierowniczką Czytelnicy została (do 1950 r.) Maria Dmochowska, która przed objęciem tego stanowiska dwukrotnie odbywała praktykę w Warszawie – najpierw w Bibliotece Dziecięcej, a następnie w Czytelnicy Dziecięcej pod ogólnym kierunkiem Marii Guty – pionierki i organizatorki polskiego bibliotekarstwa publicznego dla dzieci, uczennicy i bliskiej współpracownicy Heleny Radlińskiej.

Dzięki intensywnie prowadzonej działalności upowszechnieniowej zainteresowanie Czytelnicy stale rosło. Jak wspomina M. Dmochowska: „(...) dzieci nie zawiodły. Przyprowadziła je ciekawość, pewna osobliwość wspólnego bytowania inna niż w szkole; trzeba umyć ręce, wpisać swoją obecność, trzeba przestrzegać ciszy, wreszcie wolno samemu wyciągnąć książkę z półki, można ją nawet zarezerwować do dalszego czytania. Z czasem Czytelnica stała się jakby „klubem” dzieci z ulicy Długiej i okolicy”.²

Od 1967 r. funkcję kierownika placówki pełni nieprzerwanie do dziś Stefania Kaszubik.

Biblioteka czterokrotnie zmieniała adres:

- od 25 kwietnia do czerwca 1949 r.: ul. Długa 41
- od 22 lipca 1949 r. do lipca 1966 r.: Nowy Rynek 1
- od 30 lipca 1966 r. do czerwca 1973 r.: ul. Powstańców Śląskich 9
- od 2 lipca 1973 r.: Powstańców Wielkopolskich 26.

Dwa pierwsze pomieszczenia (Stare Miasto) znajdowały się w starym budownictwie. Zimą były niedogrzone i bibliotekę zamykano na dłuższe okresy. Powierzchnia zarówno pierwszego, jak i drugiego lokalu wynosiła niewiele ponad 60 m² – z 16 miejscami w czytelnicy. Po przeniesieniu na Bielawy Filia zyskała słoneczny lokal w nowym budownictwie. Dopiero jednak ostatnia przeprowadzka w 1973 r. zdecydowanie wpłynęła na zwiększenie liczby miejsc w czytelnicy do 38 przy powierzchni lokalu wynoszącej 103 m².

Zmiany następowały również w nazwie Filii. W 1954 r. Czytelnica dla Dzieci i Młodzieży Oddział I Biblioteki Miejskiej przemianowana została na Bibliotekę Młodzieżową nr 1 Biblioteki Miejskiej. W latach 1957–1966 nosiła z kolei nazwę: Filia dla Dzieci nr 1 Miejskiej Biblioteki Publicznej.

W 1967 r. pierwszy człon nazwy otrzymuje brzmienie Filia nr 1 dla Dzieci i w tej postaci istnieje do dziś. Zmianom uległa jednak część druga nazwy, tak więc w latach 1976–1981 pełna nazwa brzmiała: Filia nr 1 dla Dzieci Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, a od 1982 r. – Filia nr 1 dla Dzieci Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej.

Przez kolejne lata systematycznie powiększał się księgozbiór Filii. Na koniec 1973 r. stan jego wynosił 6.383 woluminów, a na początku 2003 r. – 14.416 woluminów.

Księgozbiór podręczny ma charakter uniwersalny. Uwzględnia on różnorodne zainteresowania i różny poziom wiekowy czytelników. Księgozbiór wypożyczalni dzieli się na literaturę niebeletrystyczną oraz literaturę piękną.

Podstawową grupę użytkowników placówki stanowią czytelnicy do lat 15. Z księgozbioru korzysta często także młodzież licealna, studenci, bibliotekarze, pedagodzy, dorośli wracający do lektur swego dzieciństwa.

Czytelnicy Filii nr 1 dla Dzieci mają do dyspozycji katalog alfabetyczny, rzeczowy, tytułowy, topograficzny. Znajduje się tutaj również prowadzony do 1967 r., historyczny już, katalog klamrowy.

W kwietniu 1963 r. wprowadzony został w bibliotece całkowity wolny dostęp do półek. Było to niezaprzeczalne osiągnięcie na drodze upowszechniania książki. Od razu też spotkało się ono z dużą aprobatą czytelników. Sprawą niezmiernie ważną stała się od tej chwili właściwa informacja o książce. Bibliotekarz powinien umieć w pierwszej kolejności odczytać potrzeby czytelnika, a następnie wskazać właściwą książkę. Jak mówił wielki hinduski bibliotekarz Ranganathan: „Każda książka ma swego czytelnika i każdy czytelnik ma swoją książkę”.

Podobnie jak wszystkie biblioteki dziecięce, również Filia Nr 1 dla Dzieci organizowała i organizuje różnorodne formy promocji żywego słowa. W ciągu pierwszych czterech lat istnienia Czytelni odbyło się pięć przedstawień, z tego dwa poranki – jeden poświęcony Adamowi Mickiewiczowi, a drugi Marii Konopnickiej – stanowiły klasyczne zajęcia biblioteczne.

W pierwszym okresie działalności Czytelnia przyjmowała wiele wycieczek szkolnych i osób dorosłych. Wizytowali ją przedstawiciele władz miejskich oraz przedstawiciele Ministerstwa Kultury i Sztuki.

Od samego początku rozbudzano tu zainteresowanie książką poprzez imprezy biblioteczne, konkursy, gry i zabawy. Czytelnicy zdobywali laury

w licznych konkursach – zarówno bydgoskich, jak i ogólnopolskich. W 1995 r. laureaci konkursu plastycznego „Pędzlem i sercem” wystąpili w bydgoskim telewizyjnym „Magazynie Kulturalnym”.

Przez szereg lat czytelnicy brali czynny udział w Wojewódzkim Przeglądzie Filmów Oświatowych. Projekcjom filmów towarzyszyły najczęściej pogadanki tematyczne, przeglądy książek, głośne czytanie, wieczory literackie. Każdego roku jesienią biblioteka włączała się w obchody Bydgoskich Dni Kultury i Sztuki. Filia podjęła także akcję „Dziennika Wieczornego” – niezwykle popularnej przed laty bydgoskiej popołudniówki – 3 x R: „Relaks – Rozrywka – Rekreacja”.

To właśnie za sprawą czytelników dziecięcej Filii Nr 1 w 1971 r. wspomniana wcześniej Maria Gutry otrzymała „Order Uśmiechu”. Cała akcja została zainicjowana w bibliotece na początku 1970 r. pogadanką na temat samego „Orderu Uśmiechu” oraz przedstawieniem M. Gutry jako kandydatki do tego dziecięcego wyróżnienia. Wtedy można już było zacząć zbierać podpisy czytelników pod stosownym wnioskiem. Nadanie tytułu i wręczenie orderu odbyło się w Kruszwicy 21 września 1971 r. W niespełna dwa miesiące później M. Gutry odwiedziła Filię.

Wydarzeniem w działalności biblioteki, poza licznymi przyznanymi dyplomami, było niewątpliwie nagranie radiowe oraz wywiad przeprowadzony z kierownikiem placówki i opublikowany w 1977 r. w „Bydgoskim Informatorze Kulturalnym”.

Filia gościła w swoich murach znanych pisarzy, m.in. Ewę Nowacką, Martę Tomaszewską, Janinę Zajacównę, Małgorzatę Musierowicz, Annę Onichimowską, Cezarego Chlebowskiego, Jerzego Szczygła, Aleksandra Minkowskiego, Krzysztofa Petka oraz twórców regionalnych: Jana Górcy-Rosińskiego, Marię Kalotę-Szymańską, Andrzeja Baszkowskiego, Jadwigę Tyrankiewicz, Danutę Künstler-Langner.

W latach 1970–1990 przygotowywały się tutaj do zawodu bibliotekarskiego praktykantki z Wrocławia, słuchaczki Roczno Studium Bibliotekarskiego w Jarocinie, studentki bydgoskiej WSP, Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Na temat Filii nr 1 dla Dzieci napisana została nawet praca magisterska.

W Filii tradycyjnie już organizowane są dla dzieci różnorodne zajęcia: zimowe ferie w bibliotece, majowe spotkania z książką, uśmiechnięte wakacje, Mikołajki z choinką czy lekcje biblioteczne. Przygotowywane są

wystawy. Filia jest szeroko otwarta dla wszystkich zainteresowanych jej działalnością. Przyjmuje wycieczki bibliotekarzy, przebywające na kolo- niach i półkoniach dzieci i młodzież, pięcio- i sześcioletków z przed- szkoli publicznych i niepublicznych, uczniów z bliższych i dalszych szkół podstawowych. Od wielu już lat szczególnie dobrze układa się współpra- ca biblioteki ze Szkołą Podstawową nr 20 oraz Szkołą Podstawową nr 37.

Od 2003 r. Filia nr 1 dla Dzieci posiada swoją stronę internetową: www.naszabiblioteka.webpark.pl

Obecny jubileuszowy, 55 rok działalności Filii zostanie na długo w pa- mięci czytelników i sympatyków biblioteki. Odkonstatał się bowiem wiele inte- resujących spotkań z ludźmi kultury i sztuki naszego miasta. Goście włą- czyli się również w akcję czytania dzieciom ulubionych książek własnego dzieciństwa. Z kolei laureaci ogłoszonego z okazji jubileuszu konkursu plastycznego na projekt ex librisu Filii (wpłynęło ponad 30 prac) czytali fragmenty utworów, z których zaczerpnęli motywy do swoich prac.

Bardzo atrakcyjnie przebiegło także jubileuszowe lato w bibliotece pod na- zwą „Sezamie, otwórz się!” z konkursami literackimi, muzycznymi, plastycz- nymi, ze wspólnym czytaniem wzrokiem, głosem i dotykiem, wspólnym two- rzeniem cudaków-dziwaków, wesołych twarzy, czarodziejskich masek, zabaw- nych maskotek, tajemniczych obrazków za pomocą magicznych pasteli.

W lipcu odbyło się niezwykle interesujące spotkanie z Joanną Bała – absolwentką skandynawistyki Uniwersytetu Gdańskiego, długoletnią, wier- ną czytelniczką Filii. Uczestnicy spotkania mogli m.in. posłuchać „Kubu- sia Puchatka” po norwesku, sag islandzkich oraz bajek muzycznych.

W prasie lokalnej ukazywały się barwnie ilustrowane fotografiami ar- tykuły z wybranych imprez – wspaniała promocja biblioteki w środowi- sku i poza nim.

Wprowadzenie dziecka w świat książek jest sprawą ważną i odpowiedzial- ną. Ucząc miłości do książek, obcowania z nimi, poruszania się w ich świecie, wpływamy na ogólny rozwój potencjalnych i rzeczywistych czytelników.

¹ A. Węglarska, *Stulecie bydgoskiej książnicy*, „Bydgoski Informator Kulturalny” 2003 nr 5, s. 51–52.

² M. Dmochowska, *Moja praca w bibliotece dziecięcej*, „Bibliotekarz” 1961, nr 7–8, s. 229–232.

*Redaktor naczelna „Akantu” p. J. Baziak w Filii nr 1 dla Dzieci.
Finał konkursu na projekt „Ex librisu”, 13 VII 2003 „Ja i mój świat”
- spotkanie miłośników dobrej książki.*

*Konkursy literackie, czytanie wierszy Juliana Tuwima przez dotyk w Filii nr 1 dla Dzieci
w jubileuszowym roku 2003. 25 VI 2003 „Wszystko się pięknie dzieje i toczy”
- spotkanie z p. Beatą Brzykcy.*

*Zabawa w modelowanie - „Wesołe twarze” cudaki-dziwaki, tajemnicze maskotki
- wężniaczki - pluszaczki. 19 VIII 2003 r. - jubileuszowe wakacje w bibliotece.*

*Prezentacja wierszy w krótkich inscenizacjach dziecięcych, zabawa w skojarzenia,
zgadywanie tytułów na podstawie ilustracji. 7 VI 2003 r.
„Tuwimowe cuda i dziwy” - poranek literacki.*